

جشن خانه‌ی سینما از آغاز تا اکنون (قسمت نخست)

سینمای ملی و جشن ملی سینما

هیئت‌مدیره‌ی خانه‌ی سینما نیکوتر آن دیدند که یک روز را به این مهم اختصاص دهند.

جشن خانه‌ی سینما مانند هر حرکتی که از آغاز تا شکل‌گیری نهایی فراز و فرود فراوانی را طی خواهد کرد، دچار این دگرپسندی شد تا این که امروز به عنوان یک حرکت مهم سینمایی در تقویم سینمایی کشور جایگاهی مهم را داراست.

در این یادداشت‌نگاهی اجمالی داریم به دوره‌های گذشته‌ی جشن خانه‌ی سینما، نهالی که از آغاز با همت هیئت امنای خانه‌ی سینما و مساعدت معاونت سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به بار نشست.

اولین جشن خانه‌ی سینما و پانزدهمین جشنواره‌ی فیلم فجر!

اولین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما به‌طور رسمی و با تبلیغات نسبتاً خوب در نوزدهم تیرماه سال ۱۳۷۶ در تالار وحدت برگزار شد؛ جشنی که فیلم‌های پانزدهمین جشنواره‌ی فیلم فجر را مورد ارزیابی قرار داد. یکی از ویژگی‌های اولین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما این بود که رئیس‌جمهور وقت، آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، از مدعوین جشن بودند. حضور ریاست جمهوری کشور در جشن خانه‌ی سینما، تنها در همان اولین دوره اتفاق افتاد و سینماگران هم از حضور رئیس‌جمهور با اهدای تندیس تجلیل کردند.

برگزیدگان جشن خانه‌ی سینما در اغلب رشته‌ها با برندگان جشنواره‌ی فیلم فجر متفاوت بودند؛ داوران خانه‌ی سینما در محیطی هنری‌تر و بدون جهت‌گیری‌های احتمالی سیاسی، بهترین‌ها را انتخاب می‌کردند؛ هرچند عدم عضویت هر هنرمندی باعث می‌شد او از فهرست داورها حذف شود؛ بهترین بازیگر زن، بهترین فیلم‌برداری، بهترین طراحی صحنه و بهترین صداپردازی از نکات مشترک انتخاب داوران جشنواره‌ی فیلم فجر و جشن خانه‌ی سینما بود.

از کاستی‌های اولین جشن خانه‌ی سینما این بود که بازیگران نقش‌های

از آغاز تأسیس خانه‌ی سینما، تشکل‌های صنوف سینمایی کشور استقلال سیاست‌های مختلف صنوف خود را در رأس عملکرد اعضای خانه‌ی سینما قرار دادند و در این راه تلاش کردند تا کم‌ترین وابستگی را به دولت داشته باشند. در این میان هدف متولیان فرهنگی و هنری وقت کشور نیز چنین بود که به نوعی خانه‌ی سینما با همیاری هنرمندان رشته‌های مختلف اداره شود.

جشنواره‌ی فیلم فجر هر ساله به همت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار می‌شد و به نوعی ویرترین سینمای ایران محسوب می‌گردید اما خانه‌ی سینما به عنوان یک نهاد، مراسمی برای اهالی سینما نداشت. این خلاء باعث شد تا اعضای هیئت‌مدیره‌ی خانه‌ی سینما به فکر روپنداری موازی با جشنواره‌ی فیلم فجر باشند، حرکتی که در آن از برگزیدگان خانه‌ی سینما تجلیل شود. مرکز آکادمی فیلم آمریکا، هر سال مراسم پرشکوه اسکار را جدا از سیاست‌های دولت آمریکا برگزار می‌کند. بدون شک مراسم اسکار می‌تواند یک الگوی مناسب برای کشورهای صاحب سینمای دنیا باشد که بر اساس موازین فرهنگی خود، مراسمی چنین را برای سینمای در حال رشد خود داشته باشند؛ کاری که خانه‌ی سینما از سی‌ام اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۷۳ کرد اما خیلی محدود و در حد یک مراسم کوچک که آن‌قدرها هم سر و صدا نکرد. این جشن در سال ۱۳۷۴ هم به شکلی غیررسمی و با حضور جمع اندکی از سینماگران برگزار شد و اتفاقاً در آن دو دوره، هنرمندانی چون «آتیلا پسیانی، فاطمه معتمدآریا، منوچهر محمدی، بهرام بیضایی، ناصر تقوایی» و ... جوایزی دریافت کردند و از آنان تجلیل شد.

سال ۱۳۷۵، سال برنامه‌ریزی یک اتفاق رسمی و مهم برای سینمای ایران بود؛ سالی که بالاخره تصمیم گرفته شد تا مراسمی با عنوان «جشن خانه‌ی سینما» برگزار شود و در آن عملکرد سینماگرانی که طی یک سال فعالیت کردند، مورد ارزیابی قرار بگیرد.

ابتدا قرار نبود یک روز خاص برای سینمای ایران در نظر گرفته شود و روزی به نام «روز ملی سینما» وجود نداشت، اما پس از چند دوره اعضای

مکمل جایگاهی در میان برگزیدگان نداشتند و این اتفاق با اعتراض جمعی از اهالی هنر مواجه شد.

دومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما و روز ملی سینما

دومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما به مراتب بهتر و حرفه‌ی‌تر نسبت به دوره‌ی اول برگزار شد. از نکات برجسته‌ی این دوره باید به اختصاص تندیس به بخش‌های بهترین فیلم کوتاه، بهترین پویانمایی، بهترین مستند بهترین عکس، بهترین پوستر، بهترین نمونه‌ی فیلم، بهترین عنوان‌رندی، بهترین کیفیت لابراتواری و بهترین بازیگر نقش مکمل زن و مرد اشاره کرد.

در این دوره مقرر شد که بیستویکم شهریورماه به نام «روز ملی سینما» نام‌گذاری شود تلاش دست‌اندرکاران این بود که جشن خانه‌ی سینما در همین روز برگزار شود اما عقابت هفتم آبان‌ماه سال ۱۳۷۷ با اجرای «جلال مقامی» دومین جشن خانه‌ی سینما برگزار شد در دومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما از «محمدرضا شرفالدین» به خاطر حضور مستمر و سازنده در تولید فیلم‌های دفاع مقدس، «جمال امید» به خاطر یک عمر فعالیت درخشان در سازماندهی و اداره‌ی جشنواره‌ها و «منوچهر اسماعیلی» به پاس یک عمر فعالیت درخشان و خلاقانه در گویندگی فیلم‌ها تجلیل به عمل آمد.

از نکات شایسته‌ی جشن خانه‌ی سینما در دومین دوره، فرصت دادن به فیلم‌هایی بود که یا تازه پروانه‌ی نمایش گرفته یا فرصت اکران عمومی پیدا نکرده بودند؛ آثاری چون «آدم‌پرچی» (داوود میرباقری)، «حاجی واشنگتن» (علی حاتمی)، «نجات‌یافتگان» (رسول ملاقلی‌پور)، «دیدار» (محمدرضا هنرمند) و «بانو» (داریوش مهرجویی). جالب این که فیلم‌های بانو، دیدار، آدم‌پرچی و حاجی واشنگتن توانستند تندیس‌هایی در بخش‌های مختلف جشن کسب کنند. برگزاری دومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما، این نوید را می‌داد که این اتفاق می‌تواند هر ساله بهتر و کامل‌تر برگزار شود.

باز هم داوران جشنواره‌ی فیلم فجر و داوران جشن خانه‌ی سینما تنها در چند رشته یکسان فکر می‌کردند. بیش‌ترین جوایز جشنواره‌ی شانزدهم فیلم فجر از آن فیلم «آژانس شیشه‌یی» (ابراهیم حاتمی‌کیا) بود اما در جشن خانه‌ی سینما تنها «پرویز پرستویی» توانست جایزه‌ی بهترین بازیگری نقش اول مرد این فیلم را از آن خود کند.

سومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما و اعتراض فیلمنامه‌نویسان

سومین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما پانزدهم شهریورماه ۱۳۷۸ با اجرای «ثریا قاسمی» در تالار وحدت برگزار شد. مانند دو دوره‌ی گذشته جمعیت آن قدر زیاد بود که تالار وحدت نمی‌توانست پذیرای اهالی سینما باشد. جشن خانه‌ی سینما پایگاهی برای فیلم‌هایی گردیده بود که به لحاظ فنی نتوانسته بودند خود را به جشنواره‌ی فیلم فجر برسانند؛ «فریاد» (مسعود کیمیایی)، «مصایب شیرین» (علی‌رضا داوودنژاد) و «دختری با کفش‌های کتانی» (رسول ملاقلی‌پور) از جمله این آثار بودند.

جشن خانه‌ی سینما یکی از جنجالی‌ترین دوره‌های خود را در همین دوره پشت سر گذاشت. کانون فیلمنامه‌نویسان با اطلاعیه‌ی، نسبت به گزینش بهترین فیلمنامه‌ی جشن اعتراض داشتند و انجمن طراحان فنی و مجریان صحنه‌ی سینما هم درست چند روز مانده به برگزاری جشن

خانه‌ی سینما، آن را تحریم کردند! در این دوره از «ساموئل خاچیکیان» به پاس پنجاه سال حضور مستمر در سینما و از «علی نصیریان، ژاله علو و رضا کرمرضایی» با اهدای تندیس تجلیل به عمل آمد. هم‌چنین «روبیگ منصور» مرد صدای سینمای ایران و «اسماعیل دین‌محمدی» از قدیمی‌های دستیاران فیلمبردار سینمای ایران تندیس دریافت کردند.

از نکات جالب، اختلاف داوری‌های جشنواره‌ی فیلم فجر و جشن خانه‌ی سینما در انتخاب بهترین بازیگر نقش اول زن بود. «هدیه تهرانی» به خاطر بازی در فیلم «قرمز» (فریدون جیرانی) توانسته بود سیمرغ بلورین بگیرد اما در برگزیدگان جشن خانه‌ی سینما حتی نامش در فهرست نامزدها هم نیامد! این جایزه به «حیکی کریمی» برای بازی در فیلم «دو زن» (تهمینه میلانی) تعلق گرفت.

چهارمین دوره و جشن صد سالگی سینما

مظفرالدین‌شاه در سال ۱۲۷۹ برای اولین بار دستگاه سینما توگراف را وارد ایران کرد و میرزا ابراهیم‌خان عکاسباشی از آن استفاده نمود. سال ۱۳۷۹ بهترین فرصت برای سینمای ایران بود که جشن صد سالگی بگیرد. تمام نشریات سینمایی با چاپ ویژه‌نامه‌هایی نفیس از تاریخ سینمای ایران نوشتند و به دیدن قدیمی‌های سینما رفتند و آن قدر مطالب متنوع چاپ کردند که در تاریخ مطبوعات کشورمان بی‌سابقه است. غیر از این مورد هیچ‌گاه نشریات سینمایی این‌گونه همسو با هم کار نکرده بودند؛ کاری درخور توجه که می‌توان از آن به عنوان مرجع در کتابخانه‌های بزرگ کشور بهره‌ی پژوهشی برد!

«پرویز پرستویی» این بار درست بیستویکم شهریورماه ۱۳۷۹ مصادف با روز ملی سینما مسئولیت اجرای چهارمین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما را بر عهده داشت. البته در این دوره مراسم صد سالگی سینمای ایران برگزار شد که در اصل همان چهارمین دوره‌ی جشن خانه‌ی سینما بود. بخش بخش‌هایی از فیلم‌های «گنج قارون، سلطان قلبه‌ها، گاو، بستجی، تنگسیر، گوزن‌ها و سفر سنگ» رویکردی بود به تاریخ سینمای ایران در سال‌های گذشته.

از نکات جالب این دوره، انتخاب «حمید فرخ‌نژاد» به عنوان بهترین بازیگر نقش اول مرد جشن خانه‌ی سینما بود، در حالی که او در جشنواره‌ی فیلم فجر به عنوان بازیگر نقش مکمل جایزه گرفته بود!